

Pliny 14

112-124

Վ.Ա.ՐԴԱՆ ԳԷՈՐԳԵԱՆՑ

(Վ . Զ Ն Ա Ր)

ՊՕՆՏՈՍԻ ԶԱՅՆԵՐ

(Քերթումաներ)

Յառաջարանով

Յայտնի Գրագէտ Ալմոն Գալամաճեանի

ՏՐԱՊԻԶՈՆ

Տպարան Սեբասի Եղբարց

1910

531.33-1
ՎԱՐԴԱՆ ԳԷՈՐԳԵԱՆՅ

(Վ . Զ Ն Ա Ր)

ՊՕՆՏՈՍԻ ԶԱՅՆԵՐ

(Քերթումներ)

Յառաջաբանով

Յայտնի Գրագէտ Սիւնն Գաբամաճեանի

ՏՐԱ ՊԻ ԶՈՆ

Տպարան Սեբասի Եղմարց

1910

3847

ՅՕՐԱԶԱՐԱՆ

Մի քանի տողեր զրկել իրր յառաջարան քերթուած-
ներու նոր փունջի մը, մայրաքաղաքին սա՝ տենդոտ եւ
բաղմախուով կեանքին մէջ, երբ մեր մտքերը ընդարմա-
ցած են ազգային աղէտքին ապշեցուցիչ լուրերէն, շատ
զժուար պիտի բլար գրչիս, եթէ չունենայի այս մասին
բարեկամական պարտք մը կատարելու ջերմ գոհունակու-
թիւնը:

Յառաջիկայ քերթուածներու հեղինակը, բնիկ Տրապի-
զոնցի, կանուխէն զգացած է իր մէջ տրոփումներ Պառ-
նասի համար, Մուսաներու սէրը վառած է անոր պա-
տանեկան սիրտը, կարգացած եմ իրմէ մերթ ընդ մերթ
բաւական քերթուածներ, անտիպ սակայն, որոնք տա-
ղանդ մը կը մասնանշեն եւ համակրանքով մը ողջունած եմ
աւիւնը, որ քերթողական է:

Ու հիմայ երբ հրապարակ կ'իջնէ չիկնոտ կոյսի մը
դեղեւկոտ գնացքովը. կրկին կ'ողջունեմ իր փոքրիկ
քերթուածներուն ասթիւ որոնք իրենց մէջ կը պահեն
ամբողջ պատանի հասակի մը անմեղութիւնը ու սրբու-
թիւնը: հեղինակն արդէն յաւակնութիւններ չունի բա-
նաստեղծական ճոխ հանդերձանքներով դեղազարդուած
տողեր նուիրելու հայ համայնքին, միայն կը ձօնէ իր
քնարին մեղմիկ մրմունջները եւ եթէ օր մը մեր գրական-
նութիւնը իր գրչի վաստակաւորներուն փառքերովն հպարտ,

6728-52

122-2015
18122

պէտք տեսնէ ցոյց տալ աշխարհի իր գրազէտներն ու իր
բանաստեղծները իբրեւ իր պարծանքներն, անոնց մէջ
Պ . Վարդան Գէորգեանց արատ մը չպիտի ըլլայ, այլ
ընդհակառակը պատիւ մը որ կրցած է Սեւ Շովու անա-
ւոր մոմուէներին չխուլիլ եւ խաղաղիկ լուռ ժամեր
գտնել իր ազնիւ ներշնչումները երգելու:

Կ . Պօլիս

Սիմոն Գաբրիելեան

18 Մայիս 1909

ԵՐԿՈՒԽՈՍԷ

Կ'ուզէի երկար, շատ երկար գրել ո՛վ ընթերցող ու
մտածումներուս, վշտերուս, զգացումներուս բոլորին բո-
ւորին հետ քեզ ալ մասնակից ընել: Ստուգիւ բանաստեղ-
ծի մը համար ինչ բան կայ աւելի թանկ, բայց եթէ իրեն
հետ լացնել ես բոլոր աշխարհը, պատմել բուռ մը տա-
ղերու մէջ վշտի անհուն ուլկէան մը որուն մէջ ճամբոր-
դը, — ինք բանաստեղծն է. որ պիտի ճամբորդէ լա-
լիւններու, արցունքներու խռովայոյդ ուլկէանին վրայ:
Ու տենչանքը այս եղած է իմ մէջ, քանի մը քերթուած-
ներ — այս ամէնը չնչին փոքրամասնութիւն մը խռովա-
յոյդ խորակներու բաղխած. որոնց փշրանքներէն այսօր
պիտի գրէի տաղերս, ո՛հ, այս տաղերը իսպառ անբաժան
պիտի պահեմ ինձմէ.....

Նիւթական անծպիտ կացութիւն մը կաշկանդած է
իդէերս, ամէն անգամ երբ ուզած եմ ստուար հատորով
մը հրապարակ իջնել, այս պատճառաւ այսօր փունջ մը
տաղեր միայն կը ձօնեմ Հայ գրականութեան: Այս ամե-
նէն իմ միակ վարձատրութիւնը պիտի ըլլար ինձ պէս
մենիկ հոգիներու տրտմանոյ՝ երազանքները զգալ ու
բաժնել վիշտը ունայն աշխարհի

1909 Նոյեմբեր 9
Տրապիզոն

Վարդան Գէորգեանց
(Վ . Զնար)

Ս Պ Ա Ռ Ո Ւ Մ Ը

Իրիկունն է կ'անցնի, սիրոյս ճամբան է թափուռ
Մըտածումը ցաւերուս կը թեքերի յուլօրէն,
Թարթախանքովն լոյսերուն մշուշի քօղն է անուր.
Շըջապատին տակ ինկած հիւանդ, կուլած ես նորէն:

Նայուածքներուդ հեշտանքին հրայրքին տակ կը մարիմ.
Սեւ զիշերուան երազին դադաղն ըրած եմ հողիս,
Թոթովանքիս ձայներդին նուաղումն է այս վերջին
Դու'ն ո՛վ զիշերն անուրջիս՝ սրբէ՛ կաթը արցունքիս:

Լալիւնն հիւանդ աչքերուս կը նուաղի լոյսի պէս,
Սիրերգներուդ ոսկեծղի գգուանքներովն անըջոտ,
Որոնց յուշիկ հասնումին գաղարումներն տեսայ ես,
Ահ նայուածքներ որոնց լուրթ անուշութեան եմ կարօտ:

Ու կայծկլտուն մոմերու հիւծարացովն սարսուռն
կ'անցնի հեշտանքն իղձերուս երազային թախանցանց,
Տա՛ր դուն զիշեր ցաւերուս կապայտ մեներգը հեռուն.
Միայնութիւնն ես կ'ուզեմ, տրտմութեան ցօղն անոնց . . .

Ահ նայուածքներ որոնց լուրթ անուշութեան եմ կարօտ:

Զ Ո Ւ Գ Ե Ր Գ

Զեռք մ'է մանկիկ
Որ կը կանչէ,
Թարթախանքովն իրեն թռչնիկ.
Փունջ մը ծաղիկ
Սէ՛ր կակաչէ:

Թռչնիկ ձայն մ'է
Զեփիւռի պէս,
Որ հծճագին զիս կը կանչէ.
Զայն մ'արծաթ է
Հին յուշքերէս:

Ու իր աղւոր
Սարսուռներէն
Հոգիիս մէջ լուռ մնաւոր,
Յօղէ այսօր
Երազներէն

Սէ՛րն է տենչիկ
Կը պարուրէ
Հագիիս մէջ մեղամաղձիկ.
Երգն իր քաղցրիկ
Ջինջ պորբուրէ:

Զեռք մ'է յիմար
Գդուէ սիրով,
Վախկոտ թոյլ ձեռք մըն է տկար
Դիւթէ զիս յար
Օրօրներով

Ամայտացած
Սիրտս է կուլայ,
Մենուխեան ծոցն տուայտացած
Իբրեւ տակայծ

Ձեռք մ'է նորէն
Որ կը քերթէ,
Յաճումներուս փունջն յուլօրէն

Ու երգելէն
Հո՛ն մեռած է

Հիմա նորէն

Ամայտութեան
Երգս է կուլայ սի՛նու տարտամ
Ամէն անգամ
Զի՛ս թաղելէն

1909 Հոկտեմբեր 19

Մ Ա Ն Ի Շ Ա Կ Ի Ն

Թերթիկներուդ թոյլ մըշուշը երազէ
Արցունքներուս ջերմութիւնովն օծեցի,
Ու պաշտումիս քեզ ըրի գողտր յուշանդերի
Վերջիչումի գարունը ա՛հ, ինչ լա՛ւ է . . .

Վարի՛ ծաղիկ թաւուտներու տակ մենիկ
Քեզ պէս ես ալ կ'անցնեմ օրերըս ա՛հ,
Փափիկիկ չքնաղ կոյսի մը պէս որ կուլայ
Իր ջերմ սիրոյ տրուումներով դեռ ծաղիկ :

Նաղիկներու մէջ սիրեցի քեզ իսպառ,
Ի՛հ, մանի՛շակ իմ խոստումիս փոխարէն . . .
Ու թերթերուդ վրան թափեցի յուլօրէն
Արցունքեր տաք սիրոյս իբրեւ լուռ բարբառ :

Վայրի՛ ծաղիկ թաւուտներու տակ մենիկ
Վերջիչումի գարունը ա՛հ, ինչ լա՛ւ է . . .

Մ Ա Յ Ր Ի Մ

Ո՛հ երբ քարին դրած զլուխս
 Աչքերս յառիւմ ես երկնքին,
 Ախ, մա՛յր իմ,
 Քեզ կը մոռարեիրմ :

Ու երբ թռչին ծիծեռնակներ
 Դէպի բոյներն իրենց նստկէն,
 Ո՛հ, մա՛յր իմ,
 Քեզ կը կարօտիրմ :

Եւ մինչ արեգն մանէ իւր մայր
 Ու վերջալոյսն սրսկէ ոսկին .
 Օ՛հ, մա՛յրս իմ,
 Յիշեմ կրկին :

Երբոր սրսկէ իւր սիրւու վարսք
 Զինձ լուսնական բիւ երկնքին,
 Ահ, մա՛յր իմ
 Ես կը յուզուիմ :

Ու երբ ասղեր թռչին հոս հո՛ն
 Միւրոյ ցաւօք մէջն եթերին,
 Սէ՛ր մա՛յր իմ,
 Ես կարտատուիմ

Զ Ր Ա Ն Ի Ի Ը

Դետը շամբուշ, դետը յիմար կը վազէ,
 Քերթողին պէս խղճերուն մէջ շըւարուն .
 Աղօրիին ջրանիւն այս իրիկուն
 Իր ցաւագնոտ անուրջին երգն կը հիւսէ :

Ու ջուրերուն շափափին մէջ խո՛ւլ երկար
 Զրանիւր աղօրիին կը դառնայ,
 Կամաց կամաց ատուերններն իրիկուայ
 Մշուշին մէջ կը հոծանան վայրապար :

Եւ անդադար ան կը դառնայ, կը դառնայ,
 Շափափով մը ջուրերուն խօ՛ւլ յաւիտեան,
 Հնամենի երազներովն իր կուսական
 Զրանիւր մի՛շտ կը դառնայ անխռով

13 Մարտ 1909

Հ Ե Ղ Ո Ք Ո Ղ Ն Ե Ր Ո Ի Ն

(Մեհախօսութիւն)

Բաներին պէս որ կ'աշխատի
Փոխան պատառ մը չոր հացի
Բսէ՛ք դուք որ չէ՛ք աշխատեր
Կեանքերնուդ մէջ երբէք յուզուեր :

Ու նրման գործաւորուն
Որուն տրեւն է ձեզունին
Առ կայծ կանթեղն' ու փռոտած
Մերկ չորս պատերնեւ բարձ մալ թաց :

Կա՛րել, կար՛ել, լուա՛լ չորեր,
Ինչ անդուծէ կեանք մ'է այս անել,
Բսէ՛ք դուք որ չէ՛ք աշխատեր
Կեանքերնուդ մէջ երբ էք յուզուեր :

Մըշակին պէս գիշեր ցերեկ
Բսէ՛ք, երբէք դուք տանջուե՞րէք,
Յուրտին՝ տաքին դուք կուրծք տըւած
Աշխատե՛ր էք ճարել ձեր հաց :

Բեռնակրին պէս բեռն քամակնուդ
Բախտին դէմը կո՞ւած էք դուք .
Որ վատակիք ձեր զաւակաց
Ան ալ պատառ մը սեւ չո՞ր հաց :

Նաւավարին պէս ծովուն մէջ
Ալիքներուն դէմը անկերջ
Մզած ունի՛ք կոխ որ հաց
Ճարէք թշուառ ձեր զաւակաց :

Երկաթագործին պէս այրած
Ունի՞ք ձեռքեր վիրաւորած ,
Արխն , քրտինք մտեր երբէ՛ք
Լեղի , ցաւ՝ հաց դուք ճարե՛ր էք :

Զիւնորին պէս հայրենասէր
Բսե՛ք, դո՛ւք երբ, երբ էք կուեր .
Զար եւ անգուծ գէմ թշնամուն,
Որ վայելէք ազատութիւն :

Մութ հանքերու մէջ բորբոսած
Բսէ՛ք, բնաւ է՞ք աշխատած
Մկրած եւ սեւ հացի փոխան
Տո՞ւած էք զո՞ ձեր մի անդամն :

Տանչուած էք դուք, կուած էք դուք,
Զարերու դէմ կոպիտ, անգուծ ,
Ռումբին, սուրին եւ դնդակաց
Դուք երբէք կուրծք ունի՞ք տըւած :

Որպէս ասպտ Գաղափարի
Պատրաստած էք մտքեր բերրի ,
Բռնութեան դէմ տուժ խղափս
Մզած ունի՛ք կոխ անխափս :

Հերոսի սէս ձեր ալ երբէք
Զարդարուած է զլուին ըսէ՛ք,
Դաքնիններով յաղթանակի
Որ զարէ զար սլտի յիշուի :

Ըսէ՛ք, ըսէ՛ք մտածած էք,
Խեղճին մասին սրտ մը երբէք,
Դուք — որոնց համար միշտ աղքատն
— Ստրուկ է, զե՛րի՝ ըմբօստ եւ վա՛տ . . . :

Կեանքն անձանօթ ձեզի հասար
Հաճոյքներու դուք սիրահար,
Կարհամարէք չէ՛ բանւորին . .
Արժանի՛ էք մեր զըզուանքին :

Կ'եղեքեցէ՛ք, ճշեցէ՛ք մեզ,
Մեր արիւնէն հաղէք բեհեզ,
Վրէժի արնոտ երգով միշտ մենք
Ձեր բռնութեանց դէմ սլտ՝ կռուենք :

Թշուառներ հանդէպ ձեզի
Կարմիր դրօշն ունին մարտի,
Որոնց արեան բողոքն վրէ՛ժ
Պիտի՞ դռնէն զձեզ հրէ՛շք

Ողջո՛յն եւ ձեզ գործաւորներ,
Դուք որ անդուլ դրօշն էք պարզեր
Աշխատութեան, Մաքի, Լոյսի,
Բիւր Ողջունի էք արժանի :

Ու միութեան, եղբարութեան
Դրօշին տակ, դուկ յաղթական
Գացէ՛ք յառաջ օ՛ն քաջարար,
Յաղթանակը ձերն է արդար :

Յաղթանակը բանւորի՞ն է,
Յաղթանակը կռուին մէջ է,
Աւերումներ, կախաղաններ
Ըմբոսաներն չեն սարսափեցններ :

Վ. Ա. Յ. Բ. Կ. Ե. Ա. Ն. Ի. Ն.

Ահա՛ կ'անցի կոյս երազիս
Դիցունին պերճ գեղեցիկ,
Մշտա՛ռ ու թաց եւ բարձիւղ
Ճամբաներէն երազիս:

Ահա՛ կ'անցնի շուքն պերճանքին,
Լուսին հարսին երկնքի,
Ծիծաղներով իր գէմքն է լի
Ահա՛ կ'անցնի հետ մշուշին:

Ահա՛ կ'անցնի կաթն աւքերէս
Թեթեւօրէն եւ յուշիկ
Ճամբաներէն ուր հիւսկիւղ
Սիրտս եմ թաղեր սիրոյդ ես:

Ահա՛ կ'անցնին միայնութեան
Թախծներս ալ տաղունակ,
Շիրմիս ընկեր սոկի դանակ
Մ'եւ զուսուռան պիտ' ըլլան:

Կ'անցնին, կ'անցնին օհ սարսուռն,
Իրիկուններն իմ կեանքին,
Եւ յամօրէն ալ կը թօշնին
Երգիս հծծանքներն սիրուն.....:

Ահա՛ վայրկեանն զրկէ շունչիս
Բոցոտ մասնիկներն ծաղիկ,
Տա՛ր հետդ հեռո՛ւն, վայր մը մենիկ,
Իրիկունն հետ տա՛ր դուն զիս:

Ո՛հ վայրկեան տա՛ր, սիրտս է թախուռ
Քաղած վայրդերս են թօշնած.....
Բոցոտ շունչիդ դուն զիս պլլած
Տա՛ր զիս աշխարհ մը տխուր.....:

(6228-57)

ԿԷՍԼԷՐԻ ՓԼԽԱՐԿԸ

(Chapeau De Gessler)

Այլերտես կայսրը զերման
 Նըւածելով Հելուեական,
 Շուից ու Որի դրաւ իշխան
 Կէսլէր անուն անձ մ'անդգամ:
 Սա բնութեամբ էր մի չար մարդ,
 Անմեղներու լարէր թակարդ
 Անգութօրէն կը կոտորէր,
 Վատ՝ չատ վատ մարդ մըն էր Կէսլէր:
 Օր մը Ալֆորդ քաղաքին մէջ
 Բռնաւորը հրաման մ'հանեց,
 — « Թէ զլիսարկին մարդիկ ամէն
 Պիտի բռնի երկրպագեն: »
 Բայց տեսէք թ'ինչ պատահեցաւ.
 Մարդոց բնայթը զատ է հարկաւ:
 Գուլիէլմոս Թէլ մի քաջ մարդ
 Բռնակալին կամքին հակառակ
 Չուզեց հպատակիլ ընտ,
 Կէսլէր չուտով բոբբօքեցաւ
 Հրամայեց Գուլիէլմոս Թէլն
 Սարսափի մը մտանել անել.
 Ուտի գլխուն վրայ իր սրղւոյն
 Հատ մը խնձոր դրաւ սիրուն:

Ու հրամայեց որ — չուտով Թէլ
 Պէտք է խնձորին նշան առնել:
 Ու ամբոխին յանկարծ մի մեծ
 Սոսկումնառիթ սարսափ պատեց:
 Թէլ մի ճարտար աղեղնաւոր
 Փորձին սուջեւ այս ահաւոր
 Յաղթանակով ելաւ սակայն
 Ամթապարտ մնաց իշխանն:
 Ու այդ օրէն մարդիկ ամէն
 Կէսլէրի գլխարկը կը յիշեն.
 Երբոր վատ չար բռնակալաց
 Կ'ուզեն յիշել ընթացքներն յստ :

27 Ապրիլ 1909

Հ Ո Վ Ի Կ Հ Ո Վ Ի Կ

Հովիկ հովիկ, տա՛ր բարեւս հայրենեաց
Դժնիկներուն ու լեռներուն, ջուրերուն,
Սիրամբմունջ շաքիլներուդ հետ հեռուն.
Հովիկ հովիկ, տա՛ր բարեւս հայրենեաց:

Ու մրմնջէ նժդեհութեան իմ երգեր,
Վտարանդին երգէ՛ հովիկ դուն սիրուն,
Հովիկ հովիկ երգէ ամէն իրիկուն.
Ու մրմնջէ նժդեհութեան իմ երգեր:

Սալարկներէն թռի՛ր գնա՛ ա՛յ հովիկ,
Վանէ գուժկան բուխճակներ բօթաբեր,
Ու դուն հովիկ տա՛ր սիրելեացս բարեւներ
Սալարկներէն թռի՛ր գնա՛ ա՛յ հովիկ:

Ազատութեան շառավիները զեզալոյս
Տա՛ր աւետիս քարքանդ եղած հայրենեաց,
Նստէ հովիկ վերջին անգամ դուն ալ լաց
Անցեալ փառքը իմա հարենի երկրին կոյս,

Ու դուն քերթող լացո՛ւր Մասեաց դիցունին
Հայուն քնարն չունի բնաւ լար քաղցրահունչ.
Թո՛ղ մուսաներ ազդեն քեզ քաղցրը մրմունջ
Ու դուն քերթող լացո՛ւր Մասեաց դիցունին:

Հովիկ հովիկ, տա՛ր բարեւս հայրենեաց
Դժնիկներուն ու լեռներուն, ջուրերուն,
Սիրամբմունջ շաքիլներուդ հետ հեռուն
Հովիկ հովիկ, տա՛ր բարեւս հայրենեաց:

7 փետրվար 1909

Մ Ա Յ Ի Ս Ի Ի Ղ Ջ Ե Ր

Երբ կուգայ գարուն
Մայիսն է սիրուն,
Թոչուններ բոլոր
Դայլայլեն ազար:
Արվին գեղեցիկ
Շողշողայ մեղմիկ,
Երկնքին վրան
Ջինջ է լուսնական:
Ու ըլլւր ծաղիկներ
Վարդ, նարգէս ու դեռ
Շահպարակ, չուչան
Որ կոյսի նման
Մեղմիկ շունչերէ
Օհ, չա՛տ կամայէ
Պուտ ու յաամիկներ
Կը խնկեն լոյր սէր
Ու կոյսն ալ քնքոյշ
Կ'երազէ անոյշ
Ջքնաղ է գարուն
Մայիս զըւարթուն,
Որ վշտաց համայն
Կուտայ բալտտան:
Ո՛հ ես մայիսներ
Շատ, չա՛տ եմ սիրեր:
Ապրէ՛ ո՛վ գարուն

Խորն մեր սրտերուն :
 Գողտրիկ եղանակ
 Հարուստն և աղքատ
 Քեզ միշտ կը բաղձան ,
 Ամիս աննրման :
 Բանաստեղծներն ալ
 Կը մտնան ա'լ լալ ,
 Երբ փչէ դարնան
 Զեփիւսն աննրման :
 Ո՛հ մայիս , եկո՛ւր ,
 Շնչովդ հեշտարօյր՝
 Լեցուր հողւոյս մէջ
 Խնդութիւն անվերջ :
 Գէթ տուր զըւարթուն
 Քնար մ'ինձ սիրուն
 Որ փառքիդ հիւսեմ
 Քերթուածներ վսեմ :

* *
 *

Բայց պիտի փախչին
 Գիտեմ եւ մայիս . . .
 Գիտա՛ դէթ խեղճին
 Ո՛ր չունի հազին :
 Ու հասիր շուտով
 Վերըստին մեր քով ,
 Բեր մեզ դուն բարի
 Մայիս սիրելի ,
 Թարմ , զըւարթ օրեր
 Որ երգենք միշտ սէր

Ն Ա Յ Ո Ի Ա Ն Ք

Հեշտին սրինգը ծիածան երկնքին
 Պիտի երգէր հեւքոտ փառքն անընդուն ,
 Իր նայուածքին մեղուչ սլացքը նարօտ
 Որուն ծաղիկ բացուածքին տակ կը պտղին
 Մե՛ղմ՝ անդորրիկ հեշտերդ երբ իմ սրտին :

Ծաղիկս ձայնին անդունին մէջը շառայլ .
 Պիտի ժպտէր անհուն ծիծաղն ան ինծի ,
 Որմէ տարփոտ սրինգն իսկ կը նախանձի ,
 Որուն զեղձան կամարին տակ մեռայլ
 Թիթեոսիկները պիտի լա՛ն անդադար :

Շուշան նայուածքն՝ շուշան նայուածքն
 չըմուլիկ ,
 Անհունօրէն տենչանքներով ակաղձուն ,
 Պիտ՝ հրազէր այս իրիկուն հովերուն
 Համբոյրներուն , համբոյրներուն սիրածիդ ,
 Շուշան նայուածքն՝ շուշան նայուածքն
 իր ծաղիկ

ՎԵՐՋԻՆ ԵՐԱԶ

Վայրկեանն սեւեռուն կը թռչի, կ'երթայ,
Մըշուշին մէջէն անծածնիթ աշխարհ,
Ու հովը շտմուշ սուլէ վայրապար.
Կայր հողեվարքի ցաւերովն ահա՛
Վայրկեանն սեւեռուն կը թռչի, կ'երթայ:

Ուրուանդկար մը կ'երկարի հեռուն,
Բացաստաններու զորշ սահանքին մէջ,
Վայրկեանն հողեվին կը վաղէ անվերջ,
Իրիկուան կապոյտ ջուրերուն անհուն
Ուրուանդկարը կ'երկարի հեռուն:

Գահաւանդներու կողերուն վրայ
Հօտաղը կ'երգէ երգը դաշտերուն,
Ու վարը գետը կ'երկարի հեռուն,
Ուրենիներու բոյր մը կը սուրայ
Գահաւանդներու կողերուն վրայ:

Ահ, ծովանդկարը՝ հիմա սիրուն է
Անդորրիկ, յուշիկ իմ այս իրիկուան,
Ու յածումներու կայքն է դեղձան,
Երազանքներու փունջը ամբուլէ,
Ահ ծովանդկարը հիմա սիրուն է

Հիմա սահանքի պարուտակ ոսկին
Կոյս երազներու երիզ մ'է հլւսած.
Սա՛ թաւիչային մամուռներու թաց,
Դալար լանջքերը, մեղմիկ կ'երկարին.....
Հիմա սահանքն է պարուտակ ոսկի:

Հիմայ անոյշ է... ահ, մայրիկ տեսիւր.....
Խմբանդկարն ալ երազներու պէս,
Սա՛ հողեվարքի վայրկեանը կարծես
Վերջին յոյս մ'ունի մայրիկ սիրալիր.....
Հիմայ անոյշ է... ահ, մայրիկ տեսիւր.....

18 Մարտ 1909

ԱՇՆԱՆ ՀԵՐՈՒՄՆԵՐ

Սաղարթներու մէջ ցուրտ քամին կուլայ
Աշնայնի տխուր հեծմունքով ահա՛ ,
Ծառեր մերկացած իրենց զարդերէն
Ուղիներու մօտ խելիօլ կը պարեն :

Գետն է պղտորած որ կը մանչէ ,
Խնութիւնն այժմ գիշերի նինջն է .
Տժգոյն մաւղած հիմա մէջն աշնան
Ո՛հ որչա՛փ մենիկ ցաւոտ հոգիք կան :

Յուպ մըն ալ ձեռքը կ'անցնի ձերունին
Կարկըտած տալրակը ձգած իր վզին ,
Դողդոջ քայլերով դռնէ դուռ ինկած
Խեղճը կը մուրայ պատտաւ մը չոր հայ :

* *

Ուղիներու մօտ , փռչին է ահա՛
Տերեւներու հետ վեր վար բարձրանայ
Քամին կը փչէ ցուրտ եւ կատաղի
Զիւնի վերմակ մը հեռուն կ'երկարի :

Ու մերթ ալ սակայն մուշտակով պատած ,
Հարուստը կառքով պերճ , կ'անցնի յանկարծ ,
(Այսպէս ժպտին քով արցունքն խեղճերուն ,
Թշուառութեան մօտ ոսկին փալփուռն ,)

Տխուր , գլխահակ կ'անցնի այրի կինն
Յնցոտիներու փաթթեւած հին հին ,
Աղքատուհին՝ զիրկն երկու մերկ որբեր
Դռնէ դուռ ինկած ահա « հաց » կ'աղերսէր :

Ու մերթ ալ սակայն մարդիկ կոշտ անկիրթ ,
Դուռն անոր ճակտին կը գոցեն բիրտ , բիրտ ,
Եւ արհամարհանքով կ'անցնին ամենքն ալ
Իրենց հաճոյքը կ'ուզեն լոկ խոկալ :

* *

Ուղիներու մօտ փռչին է ահա՛ ,
Տերեւներու հետ վեր վար բարձրանայ ,
Քամին կը փչէ ցուրտ եւ կատաղի
Տխուր ամիսն է տերեւաթափի :

Այսպէս աշնան մէջ սէրն ալ կը հիւծէ ,
Կոյսին երազները քաղցրիկ յոյսերէ .
Խօլ հովերու հետ՝ կը թօշնին ահա՛
Ու բնութիւնը կուլայ ու կուլայ :

1909

Յ Ն Ո Ր Ք Ի Ս Մ Է Ձ

Սիրելի ընկերս՝ Արփիար Արփիարեանին

Երգն անդորրիս ահա՛ կ'անցնի երազներուս հետ հեշտագին ,
 Ու կը չիմնի չրթունքն անոր սէր հաշիշէն ըմպած վարդի ,
 Երգն ալ հիմա պիտի անցնի ճամբաներէն հեծեծագին :

Իրիկունը պիտի սրսկի իր կապոյտէն փունջ մը լուրթի ,
 Իրիկունը պիտի հիւսէ ծաղկանուրջ մը սիրոյ յասմիկ
 Յնորքիս մէջ՝ ուր կը քերթէ վայրկեանը իր երգը քաղցրիկ :

Ու նայուածքներս պիտի մեռնին սպասումի կարօտներէն ,
 Դեռ յոյսերուս սէրը չըմպած ձգե՞լ թռիչքը սլացքին ,
 Ու թեւճակներն դեռ չծափած ըսէ՛ ա՛հ ո՛ւր ես պիւր՝ ընկնիմ .
 Գիտե՛մ յոյսերս պիտի մեռնին սպասումի կարօտներէն . . .

. . Օ՛հ, ցնորքիս երգէ տաղի՛կ, իրիկուան մը հետ թափանցանց
 Տիւանդորրիս հետ դուն երգէ լո՛յս մը բոցէ՛ հոգւոյս
 մօտ դուն ,

Իրիկունը կ'անցնի ահա՛ երգէ ցայգերդ մ'իրեն սիրուն ,
 Օ՛հ, ցնորքիս անմեղ տաղիկ, իրուկուան մը հետ թափանցանց

Վ Ե Ր Յ Ի Շ Ո Ւ Մ

Բաժանումի խորշին մէջ
 Խոր գիշերն է ծաւալուն ,
 Դեռ կայծ մը կայ պլպլուն ,
 Կայծ մը դալկոտ՝ այլ անշէջ . . .

Արտաշէս Յարութիւնեան

Լուռ պատհրուն սէրն է նորէն .
 Սէրն է նորէն լուռ պահերուն
 Ուր կը հիւծէ տարտաժօրէն ,
 Անէանքիս թօշ լալիւնն

Յիշատակներս ալ մարմրուն
 Հիմայ իսպառ նուաղած են .
 Ինչպէս ցոլքերն ջինջ արևուն
 Ալ կը մեռնի երազելէն :

Օ՛հ պանտրանքը խաբեց հոգիս ,
 Գգուանքներով հըմայապար ,
 Թափառական դարձուցիր զիս
 Ու դուն ալ զիս շուտով մոռցար

Մտածումներս կ'ացնին անդարձ .
 Ուղիներէն ուր անցայ ես .
 Սիրտս է խաղառ ամոյացած ,
 — Դուն զիս ինչո՞ւ կը չարչրկես

Կ'անցնի խօլանքը գետակին,
Բայց աչքերս հո'ն են նորէն.
Հո'ն՝ ուր օր մը ս'իլ սէր անգին
Ըսիր ինծի « — Բեզ կը սիրե՞մ »

1909 Նոյեմբեր —

Գ Ի Շ Ե Ր Ա Յ Ի Ն Ե Ր Ա Ջ Ա Ն Ք

(Խ Ե Ղ Ճ Ե Ր Ը)

Ահա՛ գիշերը կուլայ նորէն :
Ամէն բան լուռ է .
Ու մերթ ընդ մերթ կը մոնչէ հովն կատաղի ,
Կէս գիշեր է : Յաւոտ գիշեր մը ձմրան ,
Ու կուլայ ու կուլայ հովը կատաղի ,
Ու կը մտածեմ ես նորէն ,
Որքա՛ն որքա՛ն հոգիներ կան հիմա ցաւագին ,
Սեւ գիշերի մութ գալարումներու հեծեծանքներու տակ .
Որքան թշուառներ կան հիմակ :
Թիթեռնիկներու մերթ ընդ մերթ մեղմ լուսածափէն ,
Ահա՛ կը մարի խո՛ր լուսթիւնը .
Չանձրախտիս հեծկտանքներէն կը մորմոքիմ ես նորէն ,
Մզձաւանջը խո՛ր գիշերին .
Մտածումներուս ցաւին տակ կը տուայտի յամրաբար :
Ահա՛ հովն , է հովն է կատաղի ,
Կը մոնչէ իր լացը արըշիւս :
Գիշերապահին հուսկ ճովանն է
Որ գիշերուան լուսթիւնը կը խզէ .
Հեռո՛ւն մենաւոր խրճիթի մը մէջ , աղեկտուր լացերը
կը լսուին ,
Ու հովն է կ'արձագանդէ Հո՛ց , Հո՛ց
Ու կը սուրայ հովը շամբուշ ,
Աղապատանքիս ողբերգը ալ լուռ է .
Գիշերի մթու թիւնը զայն գալարած է սրտին վրայ ,

Ու կուլայ, ու կուլայ սև գիշերը տխրունակ,
 Նրազանքներուս մէջ խոկմունքը իր ցաւի երգը կը հծծէ,
 Ու դժնիկ սեւեռումներուս անդունդը կը մնունի՝ հեռուն,
 Ու ձայները կը հասնին ինձ նորէն, — Մայր, Հայ, Հայ...
 Բայց ամենի քամին կը սուլէ ուժգնօրէն
 Ու ցաւի վերջին յանգերգը կը հասնի կծկտուր
 — Հայրիկը հիմա կուղայ անոյշ.....
 Ու երկարածիզ հողեմաշը վրէժի երգը կը հծծէ.....
 Ու կըշտապեմ զառանցանքիս սև խուճապները ես վանել.
 Գիշերն է յամբօրէն կ'անրջէ.....
 Ու ափունքը յողնաքեկ սեւեռումներուս
 Կը շրթներդէ լալադին.
 — Մայր, մայր սկստառ մը չոր հայ անօթի եմ.....
 Ու գիշերը կուլայ նորէն.....

1909 Նոյեմբեր 19 —

Կը խնդրեմ ազնիւ ընթերցողներէ՝ ներողամիտ
լինիլ տողտղրական մանր մուկնր սխալներուն :

Հեղինակ

ՀԵՂԻՆԱԿԻՆ ԱՆՏԻՊ ԵՐԿԵՐԸ

Աշնան Գիշերներ (Բանաստեղծութիւններ)

Թօշնեալ Ծաղիկներ (»)

Սէր եւ Վարդ (Ողբերգութիւն)

Մ . Մեծարեաց եւ Պ . դուրեան (ուսումնասիրութիւն մը)

ՊԱՏՐԱՍՏԵԼԻՔ ԳՈՐԾԵՐԸ

Տաճկահայ եւ Ռուսահայ բանաստեղծները

Աֆօրիզմներ .

Լայլն

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0336236

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0336235

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0336234

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0336233

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0336232

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0336231

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0652294

NL0336230

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0336229

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0336228

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0336227

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0336226

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0336225

